

УДК 37.013.42

DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-7786.2019/5-1/7>Ю. Красілова, асист.
ORCID iD 0000-0003-3758-5025В. Марчук, студ.
ORCID iD 0000-0003-1288-4029

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ДІТЬМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Розглянуто підходи до визначення поняття "інклюзивне навчання". Визначено особливості комунікації між дітьми молодшого шкільного віку в інклюзивному середовищі. Виявлено, що спілкування та сприймання дітей з особливими освітніми потребами великою мірою залежить від форми інвалідності, оскільки дітям з фізичною інвалідністю легше соціалізуватись, їх краще сприймають у колі однолітків, з ними більше спілкуються та взаємодіють. Доведено, що ставлення учнів до однокласників з інвалідністю залежить від ставлення їхніх батьків до інклюзії та інклюзивного середовища.

Ключові слова: інклюзивне середовище, вплив, комунікація, батьки, діти з інвалідністю, школа.

Вступ. У зв'язку з упровадженням інклюзивної освіти в Україні з'являється потреба в налагодженні міжособистісної комунікації між учнями, між учителем і дитиною з інвалідністю, між учителем і батьками для активного залучення дітей з інвалідністю до навчального середовища.

В Україні створено 9 157 інклюзивних закладів (за даними Міністерства освіти і науки України), лише в Київській області до школи пішли 1054 учні з інвалідністю. У цих школах створено 416 ресурсних кімнат і 262 медіатеки. У зв'язку із цим стає гострою проблемою неприйняття дітей з інвалідністю до загальноосвітніх закладів.

У нашому дослідженні ми зосередилися саме на особливостях комунікації між дітьми в інклюзивному середовищі. Ми вважаємо, що ця тема є дуже актуальною і корисною для успішної соціалізації дітей з інвалідністю. Створюючи та запроваджуючи інклюзивне навчання в закладах освіти, ми отримуємо не лише розвіяння стереотипів і гідну освіту для всіх, а і толерантне суспільство та повноправних громадян країни.

Тема інклюзивної освіти є актуальною в сьогоденні, її досліджують як українські, так і зарубіжні вчені, але перш за все в нашому дослідженні ми спираємось на правову базу, до якої відносимо Закон України про освіту, Концепцію "Нової української школи", Концепцію розвитку інклюзивної освіти, Конвенцією ООН про права осіб з інвалідністю.

Наведені вище аргументи показують необхідність у дослідженні підходів до налагодження комунікацій між учнями в інклюзивному середовищі, впливу батьків на поведінку дітей і ролі соціального педагога в цьому процесі.

Мета статті полягає у визначенні особливостей міжособистісних стосунків учнів в інклюзивному середовищі та впливу батьків на формування толерантного ставлення до дітей з інвалідністю.

Аналіз досліджень та публікацій. Вивченням проблем інклюзії займалися вітчизняні дослідники (Л. Будяк, І. Зверева, Г. Бевз, А. Капська, А. Мудрик, Н. Мирошніченко) та зарубіжні дослідники (А. Dyson, А. Millward, С. Clarke, D. Mitchell, S. Robson, T. Loreman). Поняття, мета та принципи інклюзивного навчання виокремлені в роботах А. Колупаєвої, К. Мілютіної, Н. Назарової, С. Шевченка, М. Чайковського. Л. І. Мішик розглядає практики налагодження комунікації та виховання толерантності в міжособистісному спілкуванні. Л. М. Ковригіна у своїх напрацюваннях зосереджує увагу на організації інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах. У роботах О. І. Косаревої, А. Маслоу, В. Сітарової та ін. розглядається питання про формування толерантного інклюзивного середовища в дошкільних і молодших шкільних класах. К. О. Максимова

описувала основні підходи до формування толерантності у дітей в інклюзивному середовищі.

Отже, багато науковців досліджували питання формування толерантності в міжособистісному спілкуванні, і разом із тим, роль батьків у формуванні толерантного ставлення до дітей з інвалідністю не розкривається.

Існують декілька підходів до визначення поняття "інклюзивне навчання". За постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах" інклюзивна освіта спрямовується на реалізацію права дітей з особливими освітніми потребами на освіту за місцем проживання, сприяння їхній соціалізації та інтеграції в суспільство, залучення батьків до участі в навчально-виховному процесі [1].

За визначенням ЮНЕСКО: "Інклюзивне навчання – це процес звернення і відповіді на різноманітні потреби учнів через забезпечення їхньої участі в навчанні, культурних заходах і житті громади та зменшення виключення в освіті та навчальному процесі". Ми погоджуємось з даним визначенням, оскільки воно включає в собі освітню і культурну сферу життя, сприяє забезпеченню участі в житті громади молоді з інвалідністю та попереджає дискримінацію і соціальну ізоляцію в навчальному процесі.

За Концепцією розвитку інклюзивної освіти інклюзивне навчання визначається як: "комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їхнього навчання в загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей" [2].

В Україні є законодавчо затверджені документи, які регулюють стан і розвиток інклюзивної освіти. Серед них є міжнародні документи, зокрема "Декларація про права людей з інвалідністю", проголошена ООН з 9 грудня 1975 року, яка має на меті включити людей з інвалідністю до всіх сфер життя, у тому числі й в освітній процес. Ми погоджуємось із цим твердженням, оскільки люди з інвалідністю мають функціонувати безпосередньо у всіх сферах життєдіяльності суспільства, оскільки це пришвидшує процес соціалізації, навчає толерантності й спростовує багато стереотипів.

Проаналізувавши законодавчу базу [1, 2, 4], ми можемо виокремити такі підходи до побудови інклюзивної моделі освіти:

1. Право на освіту має надаватись без будь-яких обмежень чи дискримінацій.

2. Держава має гарантувати дотримання принципу рівних можливостей і забезпечити право на початкову, середню, вищу освіту дітям, молоді та дорослим з інвалідністю.

3. За потреби навчальна програма може змінюватись.

4. За запитом в інклюзивному середовищі дозволяється забезпечення послуг перекладачів чи інших необхідних послуг.

5. Включення людей з інвалідністю до освітнього процесу сприяє їхній успішній соціалізації.

Виклад основного матеріалу. Емпіричне дослідження проводилось на базі двох закладів: Опорного закладу "Теплицька загальноосвітня школа I–III ступенів № 1 Теплицької районної ради Вінницької області" та КНЗ "Кмитівська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат" Житомирської обласної ради.

Опорний заклад – "Теплицька загальноосвітня школа I–III ступенів № 1 Теплицької районної ради Вінницької області". Цей заклад освіти отримав статус опорного закладу після приєднання Комарівської філії I–II ступенів, Розкошівської філії I–II ступенів і Стражгородської філії I–II ступенів. У школі навчаються 462 учні. Із них дві учениці мають інвалідність, дівчинка з ментальною інвалідністю проходить індивідуальне навчання вдома, а учениця третього класу з фізичною інвалідністю ще з першого класу відвідує школу. Саме в цьому класі протягом п'яти уроків і чотирьох перерв ми мали можливість спостерігати за поведінкою дітей та їхнім ставленням один до одного.

КНЗ "Кмитівська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат" Житомирської обласної ради. У цій школі навчаються 83 учні. Спостереження ми проводили в 5-му класі, де навчаються 11 дітей, серед яких шестеро – з ментальними порушеннями. Спостереження відбувалося протягом чотирьох уроків і чотирьох перерв, де ми мали можливість аналізувати комунікацію між дітьми не лише в навчальному процесі, а й у позакласній роботі та їхню поведінку в ігровій діяльності. Вибірка становила 30 осіб.

Спираючись на теоретичні дослідження, ми виокремили параметри, на основі яких мали можливість оцінити міжособистісну комунікацію учнів у класі, в якому навчаються учні з інвалідністю. Серед параметрів ми виокремили:

- сприймання учня з інвалідністю в колективі;
- ставлення дитини з інвалідністю до думки колективу, критики, зауважень;
- стиль відносин учня з інвалідністю з однолітками;
- чи користується дитина з інвалідністю авторитетом у класі;
- як проводить дитина з інвалідністю час на перерві;
- з ким найчастіше у дитини з інвалідністю бувають конфлікти;
- яку роль дитина з інвалідністю обирає для себе під час ігор з однокласниками.

Відповідно до зазначених вище параметрів у процесі нашого дослідження ми отримали такі результати.

У загальноосвітній школі був спокійно-доброзичливий стиль. За весь період спостереження дитина з інвалідністю не вступала в конфлікт з однолітками і вчителями. Дівчинка з інвалідністю часто брала на себе роль ініціатора та активного учасника колективних ігор. Ця дівчина користувалась популярністю серед однокласників, оскільки за весь час нашого спостереження вона жодного разу не залишалась сама, проводила час зі своїми двома найкращими друзями та з усім класом на перерві.

Натомість у спеціальній школі-інтернаті зустрічались різні випадки, а саме:

- у чотирьох учнів був спокійно-доброзичливий стиль, вони активно брали участь у спільній діяльності та не провокували конфлікти,

- у одного з учнів був агресивний стиль відносин, за час спостереження у нього було три суперечки з однокласником і він був ініціатором однієї бійки,

- у одного з учнів спостерігався відособлений стиль, хлопець ні з ким не спілкувався, крім учителів на уроках.

Відповідно до параметра про проведення вільного часу на перерві можемо зазначити, що цей параметр більше залежить від настрою дітей. Оскільки на одній перерві вони можуть грати в спільні ігри всім класом, а на наступній перерві з'являється бажання побути на самоті.

У спеціальній школі-інтернат, ми спостерігали випадок неприйняття одного з учнів класу. За партою цей учень сидів сам, за весь день до нього жодного разу не підійшли і не заговорили однокласники, також цей учень виявив пасивну позицію до спільних ігор, завжди шукав причину, щоб уникнути участі в іграх. Під час проведення спостереження у спеціальній школі ми були свідком глузувань з дитини з інвалідністю, після чого вона категорично відмовилась проводити час з однокласниками на перерві.

Можемо зробити висновок, що в спеціальній школі-інтернаті ми спостерігали відсутність комунікації та дружніх стосунків з дітьми з інвалідністю, припускаємо, що це через відсутність будь-яких заходів для налагодження комунікації між дітьми.

Також ми провели дослідження обізнаності та ставлення батьків першокласників до процесу запровадження інклюзивного навчання за допомогою методу анкетування, який проводився в онлайн-формі. Вибірка становила 170 респондентів, це батьки, діти яких навчаються у різних класах (із першого по одинадцятий), із них 49 респондентів – батьки, діти яких не мають порушень і навчаються в першому класі (у загальноосвітніх школах, приватних школах, ліцеях і гімназіях).

Для об'єктивної оцінки ми створили онлайн-опитування, яке складалось із п'яти блоків і, відповідно, кожен блок мав по 3–4 питання. У нашому опитувальнику були такі блоки:

1. Обізнаність щодо інклюзивної освіти.
2. Ставлення до дітей з інвалідністю.
3. Нозологія.
4. Виховання толерантності.
5. Відносини між дітьми.

На основі узагальнення одержаних результатів визначено, що правильне (виходячи з теорії, яку ми проаналізували) розуміння поняття інклюзії мають 56 % респондентів, наприклад, "інклюзивне навчання – це забезпечення рівного доступу до навчання в загальноосвітніх закладах" і "інтеграція дітей з особливими освітніми потребами в освітнє середовище"; 26 % респондентів визначають інклюзію як певну категорію особливих дітей та ще 18 % мають абсолютно неправильні думки і твердження щодо інклюзивної освіти, наприклад: "інклюзія – це відхилення від норми", "це захворювання, при якому потрібна допомога". Згідно з опитуванням 82 % відповідачів розуміють мету інклюзивного навчання. Відповіді стосувались соціалізації дітей з інвалідністю, рівні можливості отримання права на освіту, навички налагодження комунікації з однолітками та прищеплення толерантності суспільству. Загальними висловами керувались 18 % респондентів, такими як "забезпечення гідного життя кожного громадянина" чи "щоб усі були рівні". Траплялись і відповіді "вилікувати наше хворе суспільство", а також "інклюзія – це захворювання, при якому потрібна допомога".

Отже, можемо зазначити, що високий рівень обізнаності батьків в інклюзивній освіті мають 48 % респондентів. Натомість середній рівень обізнаності батьків – 36 % і низький мають лише 16 % респондентів.

Наш другий блок присвячений ставленню батьків до дітей з інвалідністю. Доцільним спільне навчання в одному класі дітей з типовим рівнем розвитку і з особливостями психофізичного розвитку вважають 70 % респондентів, але за умови, що психофізичне порушення не становить загрози іншим дітям.

Ми запитали думку батьків про те, де ж краще навчатись дітям з інвалідністю і отримали такі результати: 57 % вважають, що дітям буде краще навчатись у звичайній загальноосвітній школі, оскільки це стане підготовкою їх до самостійного життя, буде сприяти успішній соціалізації та навичкам співпраці в колективі. Також у відповідях респондентів було твердження, що "було б добре бачити один одного, але навчатись у різних класах". Натомість 30 % відповідачів упевнені, що дітям буде краще в спеціалізованих закладах, коментуючи це тим, що для таких дітей необхідний індивідуальний підхід і сьогодні школа ще не готова забезпечити їх усім необхідним (у т. ч. і немає спеціально підготовлених педагогів). "Діти повинні навчатись там, де їм буде комфортно" – такої думки дотримуються 13 % респондентів. Таким чином, можемо зазначити, що думки батьків розділились, але всі їхні обґрунтування спирались

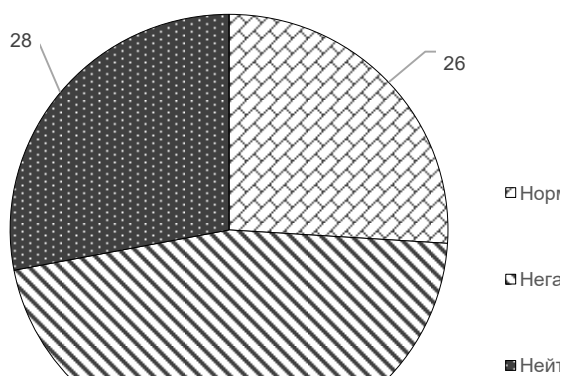

Рис. 1. Ставлення до присутності в класі дитини з ментальною інвалідністю, %

Четвертий блок стосується виховання толерантності і ми поставили ряд питань, які стосуються потреби у проведенні бесід з дітьми з питань толерантного ставлення та способу найкращого донесення інформації до дитини. Вважають, що потрібно проводити бесіди 70 % батьків, тому вони теж розповідають дітям про інклюзію та толерантне ставлення до людей з інвалідністю, а 30 % не впевнені в актуальності та важливості бесід на цю тему.

Ми зібрали інформацію, про найдієвіші способи подачі інформації й виявили, що це насамперед бесіди з дітьми, особистий приклад, фільми та мультсеріали, спільні заходи та різноманітні відео на тему інклюзивності. Ми погоджуємось, що це справді корисні способи подачі інформації особливо актуальні для такої вікової категорії.

У п'ятому блоці "Відносини між дітьми" наше дослідження показало, що 72 % опитаних не знають чи їхня дитина надає допомогу однокласникам. Відповідно 28 % тих батьків вважають, що їхня дитина надає підтримку та допомогу однокласникам з інвалідністю. Ми зустрілись зі складнощами оцінювання результатів даного блоку, адже в багатьох школах ще немає інклюзивних класів, тому батьки можуть лише здогадуватись, які б стосунки були у їхніх дітей з однокласниками.

Наступні результати показали: 62 % батьків стверджують, що їхня дитина має дружні стосунки з усіма однокласниками. На запитання чи помічали ви зміни в поведінці чи судженнях своєї дитини, які можна обумовити впровадженням інклюзивної освіти, 85 % відпові-

перш за все на комфортність у навчанні дітей з інклюзією та без інклюзії.

Третій блок присвячений вивченню нозології. Розглядалися можливі ситуації, які могли б зустрітись в інклюзивному навчанні, що стосувались особливостей поведінки дітей з порушенням психофізичного розвитку. На питання "Як Ви сприймете, якщо поряд за партою з вашою дитиною посадили однокласника на інвалідному візку?" 98 % респондентів були б раді такій ситуації, адже вважають, що це піде на користь їхнім дітям. Були досить оригінальні відповіді, такі як: "Круто, вони могли б разом думати над апгрейтом возика". Абсолютно всі батьки нормально поставилися, якщо б їхня дитина затримувалася після уроків, щоб допомогти своєму однокласнику з інвалідністю.

Відповідно до результатів дослідження ми можемо стверджувати, що батьки краще сприймають дітей з фізичною інвалідністю, ніж дітей з ментальною інвалідністю. Це підтверджують не лише наші спостереження, а й відповіді батьків, які свідчать про те, що практично всі батьки були б не проти, якщо з їхньою дитиною сидітиме дитина на інвалідному візку (рис. 1, рис. 2).

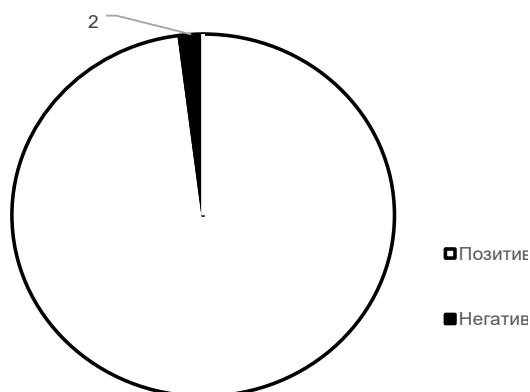

Рис. 2. Ставлення до присутності в класі дітей з фізичною інвалідністю, %

дей були "ні". Інші 15 % навели приклади, коли дитина копіює та повторює поведінкові розлади і був випадок, коли дитина просила змінити школу.

В одному із питань, які входили до даного блоку, ми дали можливість батькам написати свої припущення щодо впливу на їхніх дітей інклюзивного навчання. Таким чином, 63 % респондентів вважають, що впровадження інклюзивної освіти позитивно вплине на дитину та сприятиме набуттю життєвих навичок. Характер впливу залежить від організації освітнього процесу – так вважають 31 % відповідачів і лише 6 % батьків думають, що вплив буде негативним.

Отже, результати відповідей у п'ятому блоці свідчать про те, що діти допомагають своїм однокласникам без умовного поділу на тих, хто з інклюзією чи без неї, так само цей фактор і не залежить від побудови дружніх стосунків між однокласниками.

Висновки. У результаті нашого дослідження ми виявили, що спілкування та сприймання дітей з особливими освітніми потребами великою мірою залежать від форми інвалідності, оскільки дітям з фізичною інвалідністю легше соціалізуватись, їх краще сприймають у колі однолітків, з ними більше спілкуються та взаємодіють. Це підтверджують не лише наші спостереження, а й відповіді батьків, які практично всі не заперечують, щоб з їхньою дитиною сиділа дитина на інвалідному візку, а не дитина з ментальними порушеннями.

Таким чином, отримані результати дозволяють стверджувати, що батьки мають значний вплив на особливості міжособистісної комунікації дітей в інклюзивному середовищі. Варто зазначити, що в результаті нашого дослідження ми виявили, що батьки достатньо обізнані у сфері інклюзії і разом із тим, вони не готові до впровадження інклюзивної освіти. Для успішного впровадження інклюзивної освіти та створення комфортного середовища для всіх ми маємо працювати безпосередньо з батьками, щоб вони зрозуміли, що запровадження інклюзивного середовища не нашкодить їхнім дітям, а навпаки сформує у них навички толерантності до дітей з інвалідністю. Тому потрібно забезпечити розуміння батьками особливостей дітей з інвалідністю шляхом проведення лекцій, тренінгів, організації перегляду фільмів про інклюзивне навчання.

Перспективними є подальші напрями досліджень ефективних способів подачі інформації щодо інклюзивної освіти для дітей та батьків, що сприятиме усуненню стереотипів і налагодженню активної комунікації в інклюзивному середовищі.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах : Постанова КМУ [Електронний ресурс] // Документ 872-2011-п, чинний, поточна редакція – Редакція від 16.08.2017, підстава – 588-2017-п – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-p>
2. Концепція розвитку інклюзивної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 р. № 912 // веб-портал osvita.ua. [Електронний ресурс] – Режим доступу: osvita.ua
3. Мішук Л. І. Інклюзивна освіта як умова соціалізації дітей-інвалідів у процесі навчання / Л. І. Мішук. – Запоріжжя, 2012.
4. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю. Документ 995_g71, чинний, поточна редакція 06.07.2016 – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
5. Мілютіна К. Роль соціального педагога та шкільного психолога у впровадженні інклюзивного навчання / К. Мілютіна // Матеріали Круглого столу "Перспективи розвитку соціальної педагогіки в Україні", 2018. – С. 11–16.
6. Максимова К. О. Основні підходи до формування у студентів ВНЗ / К. О. Максимова // Наук. вісник Донбасу, 2011. – № 2. – Режим доступу: https://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_2_6

7. Сак Т. В. Індивідуалізація навчання учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі / Т. В. Сак // Особлива дитина: навчання і виховання. – Рівне, Ін-т педагогіки НАПН України, 2014.

8. Концепція розвитку інклюзивної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 р. № 912 // веб-портал osvita.ua. [Електронний ресурс]

9. Навчальні програми для підготовчого, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi.html>

10. Колупаєва А. А. Основи інклюзивної освіти [Електронний ресурс] / А. А. Колупаєва // Серія "Інклюзивна освіта", 2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://education-inclusive.com/wp-content/docs/Navchalno-metodychny-posibnyk-Osnovy-Inklyuzivnoyi-osvity.pdf>

References

1. Postanova KМУ Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii inklyuzyvnoho navchannia u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh [Elektronnyi resurs] // Dokument 872-2011-p, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 16.08.2017, pidstava – 588-2017-p – Rezhym dostupu do resursu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-p>
2. Kontsepsiia rozvytku inklyuzyvnoi osvity: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 01.10.2010 r. No 912 // veb-portal osvita.ua. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: osvita.ua
3. Mishyk L. I. Inklyuzivna osvita yak umova sotsializatsii ditei-invalidiv u protsesi navchannia / L. I. Mishyk. 2012.
4. Konventsiiia OON pro prava osib z invalidnistiu. Dokument 995_g71, chynnyi, potochna redaktsiia 06.07.2016 – Rezhym dostupu do resursu: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
5. Miliutina K. Rol sotsialnoho pedahoha ta shkilnoho psykhohoha u vprovadzhenni inklyuzyvnoho navchannia / K. Miliutina. // Materialy Kruhlogo stolu Perspektivy rozvytku Sotsialnoi pedahohiky v Ukraini, 2018. – S. 11–16.
6. Maksymova K. O. Osnovni pidkhody do formuvannia tolerantnosti u studentiv VNZ / K. O. Maksymova. // Naukovyi visnyk Donbasu. – 2011. – № 2. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_2_6
7. Sak T. V. Indyvidualizatsiia navchannia uchniv z osoblyvymy osvitynymi potrebamy v inklyuzyvnomu klasi / T. V. Sak. // "Osoblyva dytna: navchannia i vykhovannia". – 2014.
8. Kontsepsiia rozvytku inklyuzyvnoi osvity: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 01.10.2010 r. No 912 // veb-portal osvita.ua. [Elektronnyi resurs]
9. Navchalni prohramy dlia pidhotovchoho, 1– 4 klasiv spetsialnykh zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv dlia rozumovo vidstalykh ditei Rezhym dostupu: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi.html>
10. Kolupaieva A. A. Osnovy inklyuzyvnoi osvity [Elektronnyi resurs] / A. A. Kolupaieva // Serii "Inklyuzivna osvita" – 2011. – Rezhym dostupu do resursu: <http://education-inclusive.com/wp-content/docs/Navchalno-metodychny-posibnyk-Osnovy-Inklyuzivnoyi-osvity.pdf>

Надійшла до редколегії 10.06.19
Рецензовано 14.06.19

Y. Krasilova, assistant
ORCID iD 0000-0003-3758-5025

V. Marchuk, student
ORCID iD 0000-0003-1288-4029

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

SPECIAL FEATURE OF THE COMMUNICATION BETWEEN CHILDREN IN THE INCLUSIVE ENVIRONMENT

We have considered approaches to define the concept "inclusive education". We have defined features of the communication between elder school children in the inclusive environment. Found that communication and perception of children with special needs depend much on disability form because kids with physical disabilities can more easy socialize, they are perceived better in the peer community, they are more communicated and interacted. It is proved that children's attitude to classmates with disabilities depends on attitude of their parents to the inclusiveness and inclusive environment. We have defined, that for successful introducing inclusive education and creating a comfortable environment for all we have to work directly with parents so that they understand that introducing an inclusive environment will not harm their children, but will form their tolerance skills for children with disabilities.

Therefore, it is necessary to provide parents with an understanding of the features of children with disabilities, through lectures, trainings, and viewing films about inclusive education.

Further directions for exploring effective ways of presenting information on inclusive education for children and parents are perspective, which will help to eliminate stereotypes and establish active communication in an inclusive environment.

Keywords: inclusive environment, influence, communication, parents, children with disabilities, school.

Ю. Красилова, ассист.
ORCID iD 0000-0003-3758-5025

В. Марчук, студ.
ORCID iD 0000-0003-1288-4029

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ОСОБЕННОСТИ КОММУНИКАЦИИ МЕЖДУ ДЕТЬМИ В ИНКЛЮЗИВНОЙ СРЕДЕ

Рассмотрены подходы к определению понятия "инклюзивное обучение". Определены особенности коммуникации между детьми младшего школьного возраста в инклюзивной среде. Обнаружено, что общение и восприятие детей с особыми образовательными потребностями в большой степени зависят от формы инвалидности, поскольку детям с физической инвалидностью легче социализироваться, их лучше воспринимают в кругу сверстников, с ними больше общаются и взаимодействуют. Доказано, что отношение учащихся к одноклассникам с инвалидностью зависит от отношения их родителей к инклюзии и инклюзивной среде.

Ключевые слова: инклюзивная среда, влияние, коммуникация, родители, дети с инвалидностью, школа.